

Η ανυπάκουη Μαργιάν Σατράπι

Αγγελική Παπαδοπούλου

«**Δ**ε μας άρεσε η μαντίλα, αφού δεν καταλαβαίναμε γιατί έπρεπε να τη φοράμε». Το *Persepolis* ξεκινά με ένα ασπρόμαυρο σκίτσο της συγγραφέως Μαργιάν Σατράπι σε ηλικία δέκα ετών. Οι γραμμές είναι λιτές, αλλά αρκούν για να δείξουν τη θλίψη ενός νεαρού κοριτσιού που καλύπτει το κεφάλι του με τη μαύρη μαντίλα. Το δεύτερο καρέ είναι μία σχολική φωτογραφία-σκίτσο: τέσσερις συμμαθήτριες, θλιμμένα πρόσωπα κάτω από την ίδια ομοιόμορφη μαντίλα. Το τελευταίο καρέ της σελίδας αποκαλύπτει όλη τη φυσιολογική παιδική οργή: Ένα κορίτσι παραπονιέται ότι τη ζεσταίνει, ένα άλλο καλύπτει όλο το κεφάλι του παριστάνοντας «το τέρας του σκότους», ένα τρίτο την έχει στρίψει για να παίξει σκοινάκι και ένα τέταρτο «στραγγαλίζει» τη φίλη του «στο όνομα της ελευθερίας». Συνήθως οι εικόνες είναι πιο δυνατές από τις λέξεις. Πίσω όμως από την αυτοβιογραφία σε σκίτσα της νεαρής Ιρανής τα επίπεδα νοήματος είναι πιο πυκνά από το συνηθισμένο: τα ασπρόμαυρα, καθαρά σχέδιά της αποκαλύπτουν την ιστορία μιας χώρας όπου κάτω από το άσπρο-μαύρο των «2.500 χρόνων τυραννίας και υποταγής» κρύβονται πολλές αποχρώσεις του γκρι.

Η εικονογραφημένη νουβέλα είναι ένα νέο είδος λογοτεχνίας. Κάλιστα θα μπορούσε κανείς να το κατατάξει στα κόμικς, εάν δεν είχαν, αδίκως, τόσο κακό όνομα. Ο συνδυασμός λεζάντας-σκίτσου παράγει ένα μέσο με δύναμη και προοπτικές, ένα είδος φτηνού κινηματογράφου: όταν κάποιος μπορεί να γράψει και να σχεδιάσει, γιατί να πρέπει να διαλέξει ένα από τα δύο; Δεν είναι τυχαίο ότι η πιο καυστική ιστορία σχετικά με τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου πήρε αυτή τη μορφή στο *In The Shadow of No Towers* του Άρτ Σπίγκελμαν. Το νέο μέσο διαθέτει πολλά πλεονεκτήματα: είναι περιεκτικό και ευκολοδιάβαστο, ενώ μπορεί να προσδώσει την αναγκαία δόση χιούμορ ακόμη και στην πιο τραγική υπόθεση. Η περίπτωση της 35χρονης Σατράπι ανήκει ακριβώς σε αυτή την κατηγορία. Διαθέτει τα μέσα, το ταλέντο και τη διάθεση, αλλά και την κατάλληλη ιστορία.

Η Σατράπι και οι φίλες της δεν μπορούν να φορέσουν τη μαντίλα, γιατί δε μεγάλωσαν έτσι. Πριν από την ισλαμική επανάσταση του 1979 φοιτούσαν σε μεικτό γαλλικό σχολείο,